

ИНИЦИАТИВА НА ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

„МЛАДЕЖКА ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ“ 2014

Съвет по външна политика

Становище

на Анна Сипос

Бакалавър по Европеистика към Русенски университет „Ангел Кънчев“

Тема: Европейската перспектива на страните от Западните Балкани и бъдещето на Югоизточна Европа

Подтема: Български принос за присъединяване на страните от Западните Балкани към ЕС

Въпреки ясното послание на новия председател на Европейската Комисия Жан-Клод Юнкер, че по време на неговия мандат разширение няма да бъде реализирано, съществено важен остава въпросът с напредъка и развитието на страните от бивша Югославия. В тази връзка целта на настоящото становище е да обоснове и мотивира тезата, че основен приоритет на българската външна политика по отношение на Албания, Македония, Сърбия, Босна и Херцеговина и Черна гора (страните от Западните Балкани, които все още не са членове на ЕС), следва да бъде засилване на активността в процесите по подготовка на тези страни за присъединяване към Европейския съюз. В тази връзка България би следвало да иницира транснационални европейски проекти с тяхно участие на базата на съществуващия финансов инструментариум. Възползвайки се от Дунавската стратегия, България може тясно да си сътрудничи със Западните Балкани в областта на сигурността, правосъдието, икономиката и всички приоритетни сектори в контекста на Съвета за регионално сътрудничество.

Краят на Студената война и тоталитарното управление на лидерите на комунистическа Югославия са основен катализатор за сепаратистки аспирации от страна на насилсвено обединените в едно държави. Нестихващото напрежение и военни конфликти резултат в окончателно разделяне на района и получаване на пълен суверенитет на страните. Години наред ЕС фокусира усилията си в посока към стабилизиране и установяване на траен мир в региона. През 1999 година се приема нова рамка за развитие на отношенията между Съюза и Западните Балкани – Пакт за стабилността на Югоизточна Европа, който цели индиректно да подпомогне както политическото и икономическото развитие на участниците, така и да иницира засилване на сътрудничеството между тях. Днес негов наследник е Съветът за регионално сътрудничество (СРС). В своята същност, СРС представлява оперативна група на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа, тясно съсредоточена към регионалния диалог, чрез генериране и координиране на проекти

и създаване на политически климат, подходящ за развитието на икономическите и социалните сектори с основен бенефициент населението в региона.¹

Ще посочим един конкретен казус на успешно реализиран проект с участието на България. Става дума за Българо-румънския интеруниверситетски Европа център (БРИЕ), създаден по Пакта за стабилност в Югоизточна Европа през 2002 г. от Русенски университет “Ангел Кънчев”, Стопанска академия – Букурещ и германски институции със седалища в Русе и Гюргево на българо-румънската граница при Дунав мост. Инициатор и координираща организация е Конференцията на германските ректори. Оттогава досега БРИЕ подкрепя европейската интеграция и регионалното трансгранично сътрудничество в Европа; съдейства за сближаване между народите от Югоизточна Европа; има принос към сътрудничеството между европейски висши училища въз основа на документите от Болонския процес за създаване на европейско образователно пространство. В БРИЕ се провежда обучение на международни студенти по Европеистика и регионално сътрудничество, Европеистика и публична администрация - четири-семестриални магистърски програми на английски език с изучаване на немски и румънски и със семестър в Германия. Програмите са акредитирани в Германия, България и Румъния. До момента в БРИЕ са се обучавали над 200 студенти от 14 държави - Албания, Азербайджан, Армения, Босна и Херцеговина, България, БЮРМ, Грузия, Косово, Молдова, Монголия, Румъния, Русия, Сърбия, Турция. В БРИЕ се извършват и научно-приложни изследвания по трансгранични проекти (през 2013 г. приключи изследователски проект BRAINS относно потенциала за развитие на трансгранична идентичност, финансиран по програма на ЕС Трансгранично сътрудничество България-Румъния 2007-2013), както и образователни проекти за развитие на трансграничното сътрудничество (през 2008 приключи работата по образователен проект BRIDGE за обучение на 36 български и румънски гранични служители, финансиран по програма PHARE).²

Този положителен опит е доказателство за потенциала на България да добавя стойност към регионалния диалог в сферата на образованието и науката. Важно е да подчертаем, че в диалога, който и сега се води в рамките на СРС, вземат участие и редица финансови институции, предоставящи материалните ресурси, с които да се реализират съответните проекти. Тези финансови институции са Световната банка, Банка за развитие на Съвета на Европа, Европейската банка за възстановяване и развитие, Европейската инвестиционна банка.

¹ Stability Pact for South-Eastern Europe http://ec.europa.eu/enlargement/policy/glossary/terms/stability-pact_en.htm

² Българо-румънски интеруниверситетски Европа център (БРИЕ) www.brie.uni-ruse.bg

Генериране на проекти от страна на България в посока към реализиране на транспортна свързаност, сътрудничество в областта на културата, икономиката, енергетиката, укрепване на отношенията в бизнеса, би допринесло за засилване на позициите ѝ в рамките на ЕС.

Налице са редица инициативи, от които бихме могли реално да се възползваме и да играем ключова роля, като например въвеждане на информационните и комуникационните технологии в управлението, търговията, образованието и като цяло в обществения живот. Във връзка с международната сигурност от важно значение е борбата с трансграничната организирана престъпност, реализиране на мрежа за квалифицирано обучение на органите на реда за борба с престъпността.

Друг важен приоритет на СРС, който би представлявал интерес за България, е популяризирането на идеите за Общества основани на доверие, насочени към облекчаване на отношенията в региона и положителен профил на Югоизточна Европа, като място на толерантност и богат човешки капитал. Особено внимание трябва да се отделя на развитието на гражданското общество и диалог, както и активното участие на младежите. Развитието на проекти, насочени към културно сътрудничество, е от голямо значение за постигане на дългосрочна стабилност в региона.³

Освен в рамките на СРС, от изключителна важност за засилване позициите и подобряване на имиджа на България, е реализирането на възможностите предоставени чрез Дунавската стратегия.

За разлика от предходния рамков период, в тази програма, са отстранени доста от практическите пречки по осъществяване на инициативите. Във връзка със защитаваната теза е важно да се спомене, че в рамките на програма „Дунав“ за периода 2014-2020 година са включени и страните от бивша Югославия (с изключение на Македония), Молдова и Украйна – нечленки на ЕС и общо девет държави членки на Съюза (вкл. България). Приоритетите са разделени в три основни стълба:

- ✓ 1ви стълб включва подобряване на мобилността и интермодалността, по устойчива енергия и насърчаване на културата, туризма и контактите между хората.
- ✓ 2ри стълб включва възстановяване и поддържане на качеството на водите, управление на екологичните рискове и съхраняване на биоразнообразието, ландшафтите и качеството на въздуха и почвите.
- ✓ 3ти стълб включва развитие на Общества почиващи върху устоите на познанието чрез изследвания, образование и информационни технологии, подпомагане на конкурентноспособността и инвестиране в хора и умения.

³ Regional Cooperation Council overview <http://www.rcc.int/>

Описаното до тук дава поле на действие за активизиране на усилията по инициране и реализиране на проекти от българска страна по линия на тази програма и СРС в западнобалканския регион, с цел засилване на влиянието на България и подпомагане на процесите, свързани с подготовката на тези страни за присъединяване към Европейското семейство. Източните Балкани са от ключово значение за ЕС, тъй като заедно с тях Европа ще материализира своя цялостен и завършен облик, а от активността на България, във връзка с постигане на тази цел, зависи и силата на нейното позициониране в тази практически работеща sui-generis политическа система.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ:

1. <http://www.rcc.int/>
2. <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
3. http://ec.europa.eu/index_en.htm
4. www.brie.uni-ruse.bg